

УДК 338.124.4

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Ольга Лунгол,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки Донецького державного університету внутрішніх справ,

Абуватфа Самі І.Х.

асистент кафедри внутрішньої медицини № 4 Донецького національного медичного університету

Освітній процес в закладах вищої освіти набуває кардинальних та значних змін протягом останніх декількох років. Це пов'язано із карантинном внаслідок пандемії COVID-19, введенням воєнного стану 24 лютого 2022 року зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, збоями в енергозабезпеченні восени 2022 року тощо. Тому, актуальним питанням є швидка адаптація науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти до кризових умов, в яких ми живемо, задля підтримки якісного рівня освітнього процесу.

Ключові слова: освітній процес, заклади вищої освіти, здобувачі освіти, кризові умови.

В Законі України «Про освіту» [1] зазначається, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору». Зважаючи на складні умови, в яких ми живемо, для досягнення мети освіти, як вона визначена у Законі, потрібні кардинальні зміни в освітньому процесі. Якщо у 2020 р. зміна звичних умов навчання була пов'язана з карантинними обмеженнями через поширення пандемії COVID-19, то з початку цього року освітній процес в нашій державі відбувається в умовах воєнного стану. Ситуація в деяких закладах освіти настільки виявилася критичною, що вони взагалі не почали навчання через значні руйнування або окупацію. Міністерство освіти і науки України запустило інтерактивну мапу зруйнованих і пошкоджених закладів освіти [2], де на початку листопада 2022 року зазначається, що 2739 закладів освіти України постраждали від бомбардувань та обстрілів з боку країни-агресора та 333 заклади освіти з них зруйновано повністю. Переважна більшість закладів вищої освіти України на даний момент працює за дистанційною формою, в окремих випадках – змішаною формою навчання. Крім того, навіть навчання здобувачів освіти у дистанційному форматі відбувається у складних умовах через постійні повітряні тривоги, перебої в електропостачанні, адаптацію вимушених переселенців до нових умов

проживання тощо. Зважаючи на складні умови, в яких знаходяться і науково-педагогічні працівники, і здобувачі освіти, перед викладачами ставиться надважливе завдання формування якісного освітнього середовища в кризових умовах для забезпечення України в майбутньому висококваліфікованими робітниками.

Організація освітнього процесу в кризових умовах потребує від науково-педагогічних працівників нових підходів до навчання, коригування цілей та очікувань. Створення ефективних нових умов навчання є запорукою продуктивності освітнього процесу. Для зняття психологічної напруги та заохочення здобувачів освіти до активної науково-педагогічної роботи слід включати на різних етапах занять психологічні прийоми, наприклад, елементи гри у вступній частині для підняття настрою учасників освітнього процесу, для оцінки емоцій, формування побажань; давати творчі завдання та домашні завдання на вибір, зважаючи на умови, в яких знаходиться здобувач освіти. Бажано вводити наприкінці заняття позитивні елементи, як мему, жарти, ігрові моменти. Давати можливість здобувачам освіти працювати на занятті разом на онлайн-дошці, вибирати патріотичні фони або патріотичні елементи у презентаціях. Зважаючи на те, що до онлайн занять долучаються і здобувачі освіти, які проживають у досить складних умовах, в тому числі, студенти з окупованих територій, слід наповнювати пари позитивними емоціями, інтерактивними завданнями, вводити гнучке оцінювання навчальної діяльності, постійно підтримувати зворотній зв'язок.

Актуальним питання залишається розвиток критичного мислення здобувачів освіти. Саме від нього залежить здатність аналізувати інформацію, уникати стереотипності, не боятися робити помилки та спиратися на власний досвід[3]. З початком гібридної війни на території України його роль значно підвищилась та розширилась сфера застосування.

Зазнають відповідних трансформацій і педагогічні технології. Проте незмінними мають залишатися їх визначальні елементи: концептуальність, економічність, алгоритмізованість, проєктованість, цілісність, керованість освітнього процесу. Кожен етап і прийом, який використовує науково-педагогічний працівник, повинен логічно передбачати можливість впливу на здобувача освіти. Планування, проєктування освітнього процесу мають відповідати принципам коригування залежно від умов навчання. Система контролю та оцінювання результатів навчання має бути гнучкою відповідно до динаміки набуття знань та формування вмінь.

Питання якості вищої освіти є надзвичайно актуальним в такий складний період, який ми переживаємо зараз. Швидка адаптація до умов, що постійно змінюються, моніторинг та діагностика результатів навчання, своєчасність прийняття управлінських рішень, реалізація ситуаційного підходу в педагогіці, тощо мають бути визначальними в освітньому середовищі закладів вищої освіти для забезпечення формування майбутніх висококваліфікованих фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19>.
2. Інтерактивна мапа зруйнованих і пошкоджених закладів освіти України.
URL: <https://saveschools.in.ua> (дата звернення 06.11.2022).
3. Як організувати ефективну взаємодію під час війни: практичні поради та корисний досвід. URL: <https://school3.osvita-konotop.gov.ua/yak-organizuvati-efektivnu-vzayemodiyu-pid-chas-vijni-praktichni-poradi-ta-korisnij-dosvid.html> (дата звернення 07.11.2022).
4. Вознюк Л., Доброгорський О. Особливості освітнього менеджменту в умовах воєнного стану. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Публічне управління та адміністрування. № 1 (2) 2022 р. С. 48–54.